

Dorota Panowek

Muzeum Niepodległości w Warszawie

Kronika wydarzeń Muzeum Niepodległości w Warszawie

Styczeń/Luty/Marzec 2024

W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów prezentowano wystawy: „Sławę nam znaczone stworzyć”, zrealizowaną w ramach projektu „Pokolenie Polski Niepodległej” (do 5 marca), „Muzyczne Twarze Niepodległości” (do końca stycznia), „Aleksander Sochaczewski 1843–1923. Kronikarz syberyjskiej katorgi” (do końca stycznia), „Entuzjastki, siłaczki, bojowniczk. Kobiety Mazowska 1863–1918” (do 14 stycznia).

W Muzeum Więzienia Pawiak można było oglądać wystawy: „Chciałem, by Warszawa była wielka” z okazji 130. rocznicy urodzin prezydenta Stefana Starzyńskiego i „Warszawscy samorządowcy na Pawiaku”.

W Mauzoleum Walki i Męczeństwa prezentowano rzeźbę *Ekshumowany* Aliny Szapocznikow oraz w Galerii Ecce Homo obraz Katarzyny Dziedzic-Boboli inspirowany różańcem z Mauthausen-Gusen wykonanym przez więźniów obozu.

W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej można było oglądać wystawy: „Wolność. Równość. Niepodległość. Wystawa podsumowująca konkurs na plakat towarzyszący obchodom 160. rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego”, „Węgiel to bogactwo. Górnictwo w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej” (do 1 marca), „Rozmowa z historią. 25 obiektów Muzeum Niepodległości na 25-lecie Samorządu Województwa Mazowieckiego”, „80. lat Błyskawicy.

Niezwykła historia niezwykłych ludzi”, „Ludzie tradycji kościuszkowskiej – portrety autorstwa Hakoba Mikayeliana” w Galerii Brama Bielańska (do 2 lutego).

Styczeń 2024

1–7 stycznia: W Galerii W-Z pokazywano wystawę „Podsumowanie inauguracji roku Powstania Styczniowego” – fotografie dokumentujące obchody 160. rocznicy wybuchu insurekcji.

6 stycznia: W Świątę Trzech Króli w Muzeum Niepodległości zabrzmiały kolędy, a wśród nich: *Dzisiaj wielkie święto*, *Nie było miejsca dla Ciebie*, *Wśród nocnej ciszy* i *Lwowska pastoralka*, w brawurowym wykonaniu Barbary Drożdżińskiej, Aureli Sobczak, Stanisława Górki i Leonida Wołodki. Podczas uroczystości prof. dr hab. Stanisław Górka otrzymał medal Pro Masovia, odznaczenie przyznawane przez Marszałka Województwa Mazowieckiego. Wręczyli je Tadeusz Skoczek, Dyrektor Muzeum Niepodległości oraz poseł na Sejm RP Tadeusz Samborski.

10 stycznia: W Mauzoleum Walki i Męczeństwa uczniowie klasy 8 ze Szkoły Podstawowej nr 401 w Warszawie wzięli udział w prelekcji edukacyjno-historycznej *Więźniowie gestapo. Anna Czuperska – główna lekarka szpitala kobiecego na Pawiaku*, którą wygłosił kustosz Mauzoleum Walki i Męczeństwa Robert Hasselbusch. Poznając losy doktor Anny Czuperskiej – którą inny lekarz i więzień Pawiaka Zygmunt Śliwicki we wspomnieniach określił mianem motoru pracy konspiracyjnej za więziennymi murami – uczestnicy prelekcji mogli usłyszeć między innymi o uwięzieniu na Pawiaku oraz brutalnym przesłuchiowaniu w gmachu gestapo w alei Szucha Jana Bytnara „Rudego”.

11 stycznia: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyła się konferencja biograficzna zorganizowana wspólnie z Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego z okazji 150. rocznicy urodzin Wincentego Witosa. Kilkunastu prelegentów przedstawiło życie i działalność polityczną jednego z najwybitniejszych polskich polityków XX wieku. Wydarzeniu naukowemu towarzyszyło otwarcie wystawy poświęconej twórcy polskiego ruchu ludowego. Część druga konferencji odbyła się 12 stycznia w siedzibie MHPRL.

12 stycznia: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów prelekcji o losach powstańców styczniowych ukazanych na obrazach Aleksandra Sochaczewskiego wysłuchali uczniowie z Zespołu Szkół im. Piotra Wysockiego. Małgorzata Karolina Piekarska, kierownik Działu Zbiorów, w niezwykle interesujący sposób przedstawiła sylwetki zesłańców sportretowanych przez „kronikarza syberyjskiej katorgi” m.in. na jego słynnym obrazie *Pożegnanie Europy*. Opowiedziała również o okrutnej codzienności zesłańców, na którą składała się katorżnicza praca, bestialskie traktowanie przez strażników, surowa przyroda i tęsknota za ojczyzną. Uczniowi mieli także okazję zwiedzić wystawę „Aleksander Sochaczewski 1843–1923. Kronikarz syberyjskiej katorgi”.

14 stycznia: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyło się spotkanie z cyklu „Rodzinna Niedziela” pod hasłem „Rycerze w turniejowych szrankach”. Uczestnicy dowiedzieli się, jak powinien zachowywać się i wyglądać rycerz, a także wzięli udział w ceremonii pasowania na rycerza i w turnieju rycerskim.

16–26 stycznia: Muzeum Niepodległości wzięło udział w akcji „Zima w Mieście”. W ferie zimowe dzieci uczestniczyły w różnorodnych zajęciach, zabawach i lekcjach muzealnych przygotowanych przez Dział Edukacji oraz pracowników oddziałów.

16 stycznia: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbył się wernisaż wystawy publikacji poświęconych Powstaniu Styczniowemu, zorganizowany z okazji 161. rocznicy wybuchu insurekcji. Publikacje pochodziły ze zbiorów kolekcjonera Mariana Sołobodowskiego, laureata Honorowej Nagrody Hetmana Kolekcjonerów Polskich Jerzego Dunin-Borkowskiego. Spotkanie poprowadził Jarosław Jaskólski – kierownik Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej. Gości przywitał również Tomasz Jagodziński – Zastępca Dyrektora ds. Administracyjnych Muzeum Niepodległości. Najstarsze publikacje pokazywane na wystawie zostały wydane ponad 100 lat temu, wśród nich pamiętniki i wspomnienia uczestników powstania.

17 stycznia: W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie odbyła się prezentacja wizualizacji powstającej wystawy stałej. Swoją koncepcję przedstawili architekci – Marta i Lech Rowińscy, którzy wspólnie od 2007 roku prowadzą studio projektowe Beton, zajmujące się m.in. aranżacją wystaw muzealnych, wzornictwem, scenografią, grafiką użytkową, a także typografią i projektowaniem okładek

książek. Projekt zakłada przedstawienie szerokiego kontekstu Bitwy Warszawskiej 1920 roku, a także wojny polsko-bolszewickiej. Znajdą się tu materiały z epoki, m.in. odezwy, plakaty, zarządzenia afisze i inne dokumenty życia społecznego. Myślą przewodnią tworzonej ekspozycji jest przybliżenie zwiedzającym – osobom mającym zróżnicowane wymagania i oczekiwania, posiadającym różny zasób wiedzy o Bitwie Warszawskiej – tematyki związanej ze starciem, stoczonym między 13 a 25 sierpnia 1920 roku, określanym w historiografii mianem osiemnastej najważniejszej bitwy w dziejach świata. Ekspozycja umożliwi spojrzenie na całe wydarzenie w kontekście dziejów Polski i świata, jak również przez pryzmat lokalny – Radzymina i jego ówczesnych mieszkańców. W wydarzeniu udział wzięli m.in. Krzysztof Chaciński – Burmistrz Radzymina, Zastępca Burmistrza Radzymina Krzysztof Dobrzyniecki, Zastępca Burmistrza Wołomina Dariusz Szymanowski, Wójt Gminy Długosiodło Stanisław Jastrzębski, Dyrektor Biblioteki Miejskiej w Radzyminie Artur Laskowski, a także pracownicy Gminy Radzymin, Radni Rady Miejskiej w Radzyminie, Członkowie Towarzystwa Przyjaciół Radzymina na czele z Prezesem Janem Wnukiem oraz Członkowie Stowarzyszenia Wizna 1939.

17 stycznia: Pracownicy Muzeum Więzienia Pawiak w hołdzie wszystkim ofiarom II wojny światowej zapalili symboliczny znicz pod Pomnikiem Pawiackiego Drzewa. Tego dnia, kilkadziesiąt lat temu – 17 stycznia 1943 roku w godzinach rannych odszedł z Pawiaka pierwszy transport do niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Lublin, który funkcjonował na obrzeżach Lublina od 1941 do 1944 roku.

19 stycznia: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej miał miejsce wernisaż wystawy plenerowej i pokaz filmu „Entuzjastki, siłaczki, bojowniczk. Kobiety Mazowsza 1863–1918”. O projekcie opowiedziały jego autorki: Natasza Rączka i Elżbieta Leszczyńska. Spotkanie poprowadził dr Jacek Konik. Wystawę prezentowano do 3 marca.

20 stycznia: W ramach cyklu „Weekendowe zwiedzanie z przewodnikiem” odbyło się oprowadzenie po wystawach stałych Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej. Gościem specjalnym spotkania, prowadzonego przez kustosz Katarzynę Skorupę-Malińską, był rekonstruktor Robert Matusik, współtwórca grupy Rekonstrukcji Historycznej „Pułk Żuawów Śmierci”, działającej od 2002 roku w Busku-Zdroju, w której odtwarza postać starszego sierżanta tej

elitarniej powstańczej formacji. Wśród gości znaleźli się również harcerze ze Szczepu im. Romualda Traugutta z Łodzi, którzy w poszukiwaniu warszawskich śladów Patrona dotarli na Cytadelę.

21 stycznia: W Wierchosławicach miały miejsce obchody 150. rocznicy urodzin Wincentego Witosa. W programie obchodów była m.in.: prezentacja wznowionego wydawnictwa Wincenty Witos, *Dzieła wybrane*, t. 1–5 oraz sesja naukowa pt. „Wincenty Witos (1874–1945). Chłopski mąż stanu z Wierchosławic”. Współorganizacja: Muzeum Wincentego Witosa w Wierchosławicach, Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Wincentego Witosa, Andrzej Mróz – Wójt Gminy Wierchosławice, Muzeum Okręgowe w Tarnowie – oddział Muzeum Wincentego Witosa w Wierchosławicach, Gminne Centrum Kultury w Wierchosławicach, Instytut Pamięci Narodowej, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego.

22 stycznia: W Bramie Straceń Cytadeli Warszawskiej uczciliśmy 161. rocznicę wybuchu Powstania Styczniowego. Na zaproszenie Muzeum odpowiedziały instytucje szczebla centralnego: Prezydent RP (przesłał wieniec), Prezes Rady Ministrów reprezentowany przez ministra Pawła Zalewskiego, Sekretarza Stanu MON; Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego reprezentowany przez Pełnomocnika Marszałka Województwa Mazowieckiego ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych; Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy – reprezentowany przez Zbigniewa Pałasa, Dyrektora Biura Administracji i Spraw Obywatelskich, Rada Warszawy reprezentowana przez Wiceprzewodniczącego Rady Sławomira Potapowicza, członka Rady Muzeum Niepodległości i Beatę Michalec Radną m.st. Warszawy; zarządy dzielnic – Śródmieście – Przewodniczący Rady Dzielnicy Marcin Rolnik, Żoliborz – Burmistrz Dzielnicy Paweł Michalec oraz Bielany – Zastępca Burmistrza Andrzej Malina, a także instytucje, m.in. Wojskowa Akademia Techniczna (delegacja na czele z kpt. Piotrem Kudybą), Akademia Finansów i Biznesu Vistula (rektor dr hab. Wawrzyniec Konarski), Chorągiew Stołeczna Związku Harcerstwa Polskiego (hm. Katarzyna Karolak i p.wd. Paweł Więckowski), Automobilklub Polski (Przewodniczący Komisji Seniorów Błażej Krupa) oraz zaprzyjaźnione z nami placówki muzealne: Wojska Polskiego (dyr. Paweł Żurkowski), Historii Polski (wicedyrektor Antoni Sobczak), Getta Warszawskiego, Historii Polskiego Ruchu Ludowego (dr hab. Arkadiusz Indraszczyk).

Na szczególną uwagę zasługuje obecność (mimo trwających ferii) przedstawicieli szkół. Udziałem w uroczystości zaszczyciły nas Szkoła Podstawowa nr 3 im. Łączniczek Armii Krajowej z Józefowa, która wystawiła poczet sztandarowy, jak również XLV Liceum Ogólnokształcące im. Romualda Traugutta, Zespół Szkół Samochodowych i Licealnych nr 3 im. Ignacego Jana Paderewskiego w Warszawie, Akademickie Liceum Ogólnokształcące im. SSG Michaela Ollisa Jr. i Szkoła Podstawowa nr 30 im. Powstańców 1863. Podniosłą atmosferę wydarzenia zapewniła wojskowa asysta honorowa wystawiona przez Dowództwo Garnizonu Warszawa.

Rocznicową uroczystość – w imieniu Dyrektora Muzeum Niepodległości w Warszawie dr. Tadeusza Skoczka – poprowadził kierownik Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej Jarosław Jaskólski. Najważniejszym z wystąpień było odczytanie przez Wicemarszałka Sejmu Krzysztofa Bosaka okolicznościowego listu skierowanego do uczestników wydarzenia, przesłanego przez Marszałka Sejmu RP Szymona Hołownię. Kierownik Jaskólski odczytał z kolei przesłanie od Ministra Rozwoju i Dziedzictwa Wsi Czesława Siekierskiego. Następnie głos zabrała Zastępca Dyrektora Muzeum Niepodległości ds. Programowych dr Beata Michalec. Przypomniała ona cel w jakim wszyscy zebrali się przy Bramie Straceń, a także znaczenie pamięci o patriotycznym zrywie 1863 roku oraz przywołała kobiety – uczestniczki i bohaterki insurekcji jako wzór dla wszystkich pokoleń Polaków. Uroczystość zwieńczyło złożenie wieńców i wiązanek kwiatów pod tablicą „Pamięci Bojowników Wolności”. Przez cały czas trwania obchodów w centralnym punkcie Bramy Straceń płonął ogień znicza pamięci.

22 stycznia: W Auli im. Jana Pawła II Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego odbył się koncert kolędowo-noworoczny *Gloria in excelsis Deo* współorganizowany przez Muzeum Niepodległości pod patronatem Marszałka Województwa Mazowieckiego. Przybyłych gości przywitał i wprowadził w atmosferę ks. prof. Henryk Skorowski – koordynator Międzynarodowego Centrum Dialogu Międzykulturowego i Międzyreligijnego UKSW. Artyści, pod kierownictwem Tadeusza Melona, zaprezentowali najpiękniejsze polskie kolędy i pastorałki pochodzące z różnych regionów kraju. Nie zabrakło też odniesień historycznych do konkretnych wykonań. Każda przybyła osoba otrzymała egzemplarz śpiewnika *Gloria in excelsis*

Deo, specjalnie wydane na tę okazję. Wykonawcy z radością zapraszali obecnych do wspólnego kolędowania. Wydarzenie koordynował Piotr Maroński z Biblioteki MN.

22 stycznia: W Parku Traugutta odbyła się uroczystość „W hołdzie kobietom Powstania Styczniowego” zorganizowana przez Miasto Stołeczne Warszawa, podczas której oficjalnie odsłonięto tablice z nazwiskami patronek alejek. Zostały nimi: Józefa Gudzińska, Maria Ilnicka i Helena Kirkorowa. Inicjatorką tej uchwały była Beata Michalec Zastępca Dyrektora Muzeum Niepodległości. Uczestnicy wydarzenia zwiedzili również ekspozycję Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej.

22 stycznia: W Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego miał miejsce wernisaż ekspozycji Muzeum Niepodległości pt. „Wolność. Równość. Niepodległość. Wystawa podsumowująca konkurs na plakat towarzyszący obchodom 160. rocznicy wybuchu powstania styczniowego”.

22 stycznia: W Muzeum X Pawilonu zaprezentowana została, przygotowana przez „Zielony Sztandar” z myślą o Senacie Rzeczypospolitej Polskiej, wystawa planszowa dotycząca życia i działalności Wincentego Witosa. Okazją była 150. rocznica urodzin tego wybitnego polskiego polityka, jednego z Ojców Rzeczypospolitej, największego działacza ludowego w dziejach Polski. Gospodarzem wydarzenia był Zastępca Dyrektora Muzeum Niepodległości ds. Administracyjnych Tomasz Jagodziński.

24 stycznia: W Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Adolfa Dygasińskiego w Sichowie Dużym odbył się pokaz filmu dokumentalnego wyprodukowanego przez Muzeum Niepodległości pt. *Entuzjastki, silaczki, bojowniczk. Kobiety Mazowsza 1863–1918*. Goście wysłuchali również wykładów *Kobiety powstania styczniowego* Anny Nowakowskiej-Gromny oraz *Współczesna kobieta w lokalnej społeczności* Magdaleny Marynowskiej. W pokazie i dyskusji po filmie wzięły udział autorki i pomysłodawczynie projektu Natasza Rączka i Elżbieta Leszczyńska.

24 stycznia: W Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Augusta Cieszkowskiego w Węgrowie odbył się Salon Dobrej Książki poświęcony publikacji *Bunt wolnych ludzi. 160. rocznica Powstania Styczniowego*, która jest pokłosiem zeszłorocznego sympozjum naukowego.

26 stycznia: W Bibliotece Raczyńskich w Poznaniu odbyło się spotkanie poświęcone publikacji *Grupa Poetycka „Wołyń” – geneza, przedstawiciele, wiersze* autorstwa Lecha Wojciecha Szajdaka pod redakcją Tadeusza Skoczka, Dyrektora Muzeum Niepodległości. Książka została wydana przez Muzeum Niepodległości w 2023 roku. Spotkanie poprowadził Paweł Kuszczczyński, Prezes Zarządu Związków Literatów Polskich, Oddział w Poznaniu.

27 stycznia: 79. rocznica wyzwolenia KL Auschwitz-Birkenau. W hołdzie wszystkim ofiarom II wojny światowej przedstawiciel Muzeum Niepodległości – dr Grzegorz Wodziński zapalił symboliczny znicz pod Pomnikiem Pawiackiego Drzewa. Pracownicy Muzeum Niepodległości zapalili również znicz pod tablicą pamiątkową na gmachu w alei Szucha 25.

30 stycznia: W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie miał miejsce wernisaż wystawy „Niezmiennie zachwycająca. Fotografiami Ewy Siwieckiej”. W wydarzeniu, oprócz Autorki, wzięli udział dyrektor Bernadetta Stwora, Grono Pedagogiczne na czele z Władysławem Kolatorskim, a także uczniowie z Branżowej Szkoły I Stopnia im. kpt. Stefana Pogonowskiego w Radzyminie, Dyrekcja Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Radzymin – Artur Laskowski oraz Jolanta Boguszewska, a także Magdalena Karłowicz. Nie zabrakło również członków Towarzystwa Przyjaciół Radzymina.

31 stycznia: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów w ramach Galerii Jednego Obiektu zaprezentowano obraz *Potyczka pod Łaskarzewem* Hakoba Mikayelyana – artysty, który wyspecjalizował się w malarstwie przedstawiającym historię Polski. Gości powitała Beata Michalec, Zastępca Dyrektora Muzeum Niepodległości. W uroczystości wzięli udział między innymi Zastępca Wójta Gminy Łaskarzew Sylwia Szopa, Burmistrz Miasta Łaskarzew Anna Laskowska, Prezes Polskiej Fundacji Kościuszkowskiej Leszek Krześniak, a także mocna reprezentacja mieszkańców i miłośników Łaskarzewa.

Luty 2024

1–3 lutego: W Westfield Arkadia zorganizowano cykl wydarzeń pod hasłem „Śródmieście – tu dzieje się historia”, w ramach obchodów

80. rocznicy zamachu na Kutscherę. W programie wydarzenia był między innymi pokaz filmu *Zamach na Kutscherę* z komentarzem historycznym Roberta Hasselbuscha – kustosa Mauzoleum Walki i Męczeństwa oraz wykład *Terror w stolicy. Krwawe rządy kata Warszawy*, który wygłosiła Zastępca Dyrektora Muzeum Niepodległości – dr Beata Michalec.

1 lutego: W 80. rocznicę zamachu na Kutscherę odbyła się uroczystość zorganizowana przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Społeczny Komitet Opieki nad Grobami Poległych Żołnierzy Batalionu „Zośka” i „Parasol” oraz synów Marii Stypułkowskiej-Chojeckiej „Kamy”, by razem upamiętnić odwagę bohaterów tego wydarzenia. W uroczystości wzięli udział m.in. Weterani Walk o Niepodległość RP, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Kasprzyk, Marszałek Senatu RP Małgorzata Kidawa-Błońska, parlamentarzyści Małgorzata Gosiewska – poseł na Sejm RP, poseł Michał Szczerba oraz Tomasz Trela, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej Stanisław Wziątek, działacze opozycji antykomunistycznej, przedstawiciele Wojska Polskiego, poczty sztandarowe, a także mieszkańcy stolicy. Muzeum Niepodległości reprezentowały Beata Michalec, Zastępca Dyrektora Muzeum Niepodległości, oraz Joanna Gierczyńska, kierownik Muzeum Więzienia Pawiak.

1 lutego: W 80. rocznicę wykonania przez żołnierzy oddziału specjalnego Kedywu Komendy Głównej Armii Krajowej „Pegaz” wyroku na dowódcy SS i policji na dystrykt warszawski Generalnego Gubernatorstwa Franzu Kutscherze – przed tablicą pamiątkową na gmachu Ministerstwa Edukacji Narodowej w alei Szucha 25 zapalili znicze i oddali hołd ofiarom II wojny światowej Grzegorz Cwalina – Zastępca Dyrektora Generalnego w Ministerstwie Edukacji Narodowej oraz przedstawiciele Muzeum Niepodległości: Joanna Gierczyńska – kierownik Muzeum Więzienia Pawiak i Robert Hasselbusch – kustosz Mauzoleum Walki i Męczeństwa.

1 lutego: Adiunkt Michał Cieślak, na co dzień przybliżający dzieje carskiego więzienia śledczego w Cytadeli, wygłosił prelekcję dla uczniów CLVII Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie. Uczniowie wysłuchali opowieści o rycerstwie i rycerzach w wiekach średnich, a także prelekcji na temat *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego.

2 lutego: W Galerii Brama Bielańska odbyło się „pożegnanie” wystawy malarskiej „Ludzie tradycji kościuszkowskiej”. Na finisażu, zorganizowanym we współpracy z Polską Fundacją Kościuszkowską, dr Beata Michalec – Zastępca Dyrektora Muzeum Niepodległości ds. Programowych i dr Jacek Konik – zarządzający Galerią Brama Bielańska poprowadzili imprezę, która rozpoczęła się pokazem filmu o podróży Tadeusza Kościuszki przez Skandynawię, zakończyła natomiast w samej Galerii poczęstunkiem i pokazem obrazów autorstwa Hakoba Mikayelyana. Kierownik Działu Historii i Badań Naukowych Muzeum Niepodległości, dr Krzysztof Bąkała odznaczony został medalem Człowieka Tradycji Kościuszkowskiej.

2 lutego: Tego dnia miał miejsce spacer historyczny po terenie dawnej niemieckiej dzielnicy policyjnej – zorganizowany przez Muzeum Niepodległości w 80. rocznicę akcji „Kutschera”. Uczestników wydarzenia spod Mauzoleum Walki i Męczeństwa poprowadził znany warszawski przewodnik Arkadiusz Żołnierczyk. Wśród przybyłych byli uczniowie klasy 8 ze Szkoły Podstawowej nr 210 im. Bohaterów Pawiaka. Biorący udział w spacerze mogli usłyszeć między innymi o historii powstania III Kompanii Wydzielonej („Agat”, „Pegaz”) oraz o przeprowadzonych przez jej żołnierzy w dzielnicy „Nur für Deutsche” akcjach, których celem było zlikwidowanie funkcjonariuszy niemieckiego aparatu terroru: nie tylko o tej z 1 lutego 1944 roku, wymierzonej w „kata Warszawy” – dowódcę SS i Policji na dystrykt warszawski Generalnego Gubernatorstwa, lecz także o akcji „Bürkl”, „Wefels”, „Milke”, „Stamm”.

2 lutego: Gośćmi Mauzoleum Walki i Męczeństwa byli Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Henryk Kiepusa oraz członkowie kierownictwa Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej: Krzysztof Iwasiuk – przewodniczący ZGWRP, wójt gminy Terespol, Stanisław Jastrzębski – wiceprzewodniczący ZGWRP, wójt gminy Długosiodło, Marian Buras – członek Zarządu ZGWRP, burmistrz Morawicy, Leszek Świętalski – dyrektor Biura ZGWRP. Szacownych gości oprowadził po dawnym areszcie gestapo i z dziejami miejsca zapoznał kustosz Mauzoleum Walki i Męczeństwa Robert Hasselbusch.

6 lutego: W Muzeum Więzienia Pawiak odbyło się spotkanie z dr. Andrzejem Ossibachem-Budzyńskim, autorem publikacji pt. *Pawiak 1880–1915. Ludzie*, t. 1. Wydarzenie było współorganizowane przez

Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego oraz Muzeum Niepodległości. Obie te instytucje były reprezentowane przez dyrektorów: dr. Janusza Gmitruka i dr. Tadeusza Skoczka. Spotkanie prowadziła Joanna Gierczyńska, kierownik Muzeum Więzienia Pawiak. Publikacja została poświęcona historii Pawiaka oraz sylwetkom wybranych więźniów w latach 1880–1915. Jest to obszernie opracowanie, mające nieocenioną wartość dla polskiej nauki. Podczas spotkania zebrani goście mogli poznać losy powstawania książek oraz wiele innych szczegółów wydawniczych.

7 lutego: W Mauzoleum Walki i Męczeństwa uczniowie Szkoły Podstawowej nr 212 im. Krystyny Kraheleskiej, Szkoły Podstawowej nr 401 w Warszawie i Technikum nr 29 z Zespołu Szkół Stenotypii i Języków Obcych wysłuchali prelekcji edukacyjno-historycznej *Akcja na Kutschere – przebieg i reperkusje* Roberta Hasselbuscha. Po wykładzie uczestnicy spotkania zostali oprowadzeni po ekspozycji Mauzoleum Walki i Męczeństwa.

7 lutego: Galeria Brama Bielańska po raz kolejny wypełniła się pasjonatami dziejów jednego z największych Polaków wszystkich czasów – Tadeusza Kościuszki, a to za sprawą wernisażu wystaw „Tadeusz Kościuszko. Generał Armii USA” i „Paweł Edmund Strzelecki i Góra Kościuszki” przygotowanych we współpracy z Polską Fundacją Kościuszkowską. Otwarcia dokonali Zastępcy Dyrektora Muzeum Niepodległości: ds. Programowych dr Beata Michalec i ds. Administracyjnych Tomasz Jagodziński. O zbiorach z pasją opowiadał dr Leszek Krześniak, *spiritus movens* całego przedsięwzięcia.

8 lutego: Po zagranicznych wojażach powrócił do Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej obraz *Guernica* Wojciecha Fangora. Dzieło przez trzy miesiące był gwiazdą wystawy „We love Picasso” w Ratyźbonie. Obecnie obraz prezentowany jest w ramach Galerii Jednego Obiektu.

13 lutego: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbyła się prezentacja obrazu Moniki Piwowarskiej *Portret Prezydenta Starzyńskiego*. Dzieło to, chociaż powstało w latach 60. ubiegłego wieku, do tej pory prezentowane było na wystawie tylko raz. Dzięki inicjatywie dr Beaty Michalec – Zastępcy Dyrektora Muzeum Niepodległości ds. Programowych – obraz znalazł swoje stałe miejsce w Celi Pamięci Stefana Starzyńskiego. Z tej okazji zaproszeni do muzeum goście z Zespołu Szkół im. Piotra Wysockiego w Warszawie

wysłuchali prelekcji o bohaterze dzieła, obdarowani zostali książkowym upominkiem oraz zwiedzili ekspozycję stałą dotyczącą dziejów więzienia śledczego.

13 lutego: Muzeum Więzienia Pawiak odwiedził ks. prof. dr hab. Paweł Rabczyński z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, redaktor naczelny czasopisma „Studia Warmińskie”. Po ekspozycji Muzeum naszego Gościa oprowadzał adiunkt dr Grzegorz Wodziński. Wśród narracji dotyczącej historii pawiackiego więzienia, szczególną uwagę księdza profesora zwróciła kwestia osadzonych duchownych wszystkich wyznań chrześcijańskich. Uwagę Naszego Gościa zwróciła także skala dramatu Narodu Polskiego związanego z przeprowadzeniem przez Niemców Akcji AB na początku okresu okupacji, a także masowymi rozstrzelaniami oraz wywózkami do niemieckich obozów koncentracyjnych. Dopełnieniem oprowadzania było wysłuchanie pawiackich grypsów, których treść, jak sam profesor przyznał, zmusza do głębokiej refleksji i zadumy nad historią Pawiaka i Polski czasów niemieckiej okupacji.

13 lutego: Pracownicy Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku odwiedzili Szkołę Podstawową nr 1 im. ppłk. pil. Mariana Pisarka w Radzyminie. Celem wizyty było przeprowadzenie konkursu plastycznego pt. „Wystawa stała Muzeum Bitwy Warszawskiej widziana oczami ucznia” przeznaczonego dla uczniów klas trzecich.

14 lutego: 82. rocznica przemianowania Związku Walki Zbrojnej w Armię Krajową. Z tej okazji młodzież ze Szkoły Podstawowej nr 385 w Warszawie wraz z pracownikami Muzeum Więzienia Pawiak zapaliła znicz pod Pomnikiem Pawiackiego Drzewa. Przed tablicą pamiątkową na gmachu Ministerstwa Edukacji Narodowej w alei Szucha 25 uczcili rocznicę tego wydarzenia i oddali hołd ofiarom II wojny światowej Grzegorz Cwalina – Zastępca Dyrektora Generalnego Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz przedstawiciele Muzeum Niepodległości: Karolina Paćko z Muzeum Więzienia Pawiak i Piotr Piegat z Mauzoleum Walki i Męczeństwa.

16 lutego: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyło się uroczyste wręczenie nagród laureatom XX Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego. Muzeum Niepodległości po raz kolejny współorganizowało to wydarzenie we współpracy ze Stowarzyszeniem Warszawskich Nauczycieli Polonistów.

16 lutego: W Muzeum Więzienia Pawiak mieliśmy zaszczyt gościć Kombatantów – byłych więźniów Pawiaka, Powstańców Warszawskich, Więźniów Obozów Koncentracyjnych i Weteranów II wojny światowej. Wśród gości byli obecni: Stanisław Zalewski – były więzień polityczny Pawiaka, KL Auschwitz i KL Mauthausen-Gusen, Marek Dunin Wąsowicz – były więzień Pawiaka i KL Stutthof, Barbara Piotrowska – była więźniarka obozu KL Ravensbrück, Czesław Lewandowski – członek Szarych Szeregów i Armii Krajowej, uczestnik Powstania Warszawskiego i były więzień KL Stutthof, Zbigniew Zieliński – pułkownik Wojska Polskiego, członek Armii Krajowej i żołnierz wyklęty jako członek Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Czas spotkania wypełniły rozmowy i wspomnienia.

17 lutego: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyła się konferencja naukowa „Maurycy hr. Zamoyski (1871–1939) – w służbie Polsce i Niepodległości” zorganizowana w roku 85. rocznicy śmierci hr. Maurycego Zamoyskiego, polskiego arystokraty, XV Ordynata na Zamościu, polityka i dyplomaty, członka Narodowej Demokracji i Ligi Narodowej, mecenasa odrodzonej Rzeczypospolitej. Współorganizatorami wydarzenia byli Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Warszawie oraz Fundacja Narodowa im. Romana Dmowskiego.

16 lutego: W Muzeum Więzienia Pawiak odbyło się spotkanie poświęcone poezji w okresie II wojny światowej, w tym poezji, która powstawała w murach Pawiaka. Podczas wydarzenia zebranim zaprezentowano tomik wierszy *Szkło bolesne – obraz dni* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Antologię poezji wydało Muzeum Niepodległości, z interesującym wstępem dr. Tadeusza Skoczka. W spotkaniu uczestniczyli uczniowie z LVIII Liceum Ogólnokształcącego im. K.K. Baczyńskiego oraz szczególnie goście – Barbara Piotrowska, była więźniarka obozu Ravensbrück oraz Stanisław Zalewski, były więzień polityczny Pawiaka, KL Auschwitz i KL Mauthausen-Gusen, którzy podzielili się z młodzieżą swoimi wspomnieniami czasu okupacji niemieckiej i pobytu w obozach koncentracyjnych.

Goście otrzymali pamiątkowe egzemplarze wydawnictwa, a szkoła, oprócz książek przekazanych do zbiorów biblioteki szkolnej, została obdarowana portretem K.K. Baczyńskiego autorstwa Hakoba Mikayelyana. Spotkanie odbyło się w ramach akcji „Więź” realizowanej wspólnie z Fundacją ART. Zadanie jest finansowane przez Miasto Stołeczne Warszawa.

19 lutego: W Muzeum Niepodległości obradowała kapituła Nagrody im. Władysława Orkana, m.in Waldemar Kuliński, Sekretarz Województwa – Dyrektor Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Izabela Stelmańska, Zastępca Dyrektora Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego i Natalia Roszkowska, prezes Fundacji Władysława Orkana. Gospodarzem wydarzenia był Tadeusz Skoczek, Dyrektor Muzeum Niepodległości. Po obradach goście z zainteresowaniem obejrzeni wystawę „Artur Szyk. Nowy porządek”.

19 lutego: W Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej odbył się wernisaż wystawy oraz konferencja naukowa „Maciej Rataj (1884–1940). W 140. rocznicę urodzin”. Rataj był znanym polskim politykiem, publicystą i działaczem ludowym, jednym z ojców Niepodległej. Pełnił funkcję Marszałka Sejmu, był również Prezesem Stronnictwa Ludowego w II RP. Zginął zamordowany w masowej egzekucji w Palmirach w 1940 roku. Współorganizatorami wydarzenia byli: Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Zakład Historii Ruchu Ludowego i Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne.

20 lutego: Pracownicy Muzeum Niepodległości odwiedzili Akademię Sztuk Pięknych w Warszawie w ramach wizyty studyjnej. Po wystawie „Projektant. Wojciech Jastrzębowski (1884–1963)” oprowadziła jej kuratorka Joanna Kania. Pracownicy obejrzeni pierwszą w historii wystawę monograficzną prawdziwego człowieka renesansu, nazywanego „designerem II Rzeczypospolitej” artysty, projektanta, profesora i ostatniego przed wojną rektora warszawskiej ASP – Wojciecha Jastrzębowskiego. Co ciekawe, w 1935 roku Jastrzębowski był odpowiedzialny również za udekorowanie Warszawy podczas pogrzebu Józefa Piłsudskiego.

21 lutego: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów na kolejnym już spotkaniu z cyklu Salon Dobrej Książki przedstawiono publikację *Federico García Lorca, artysta i reformator teatru* Urszuli Aszyk. W wydarzeniu wzięła udział sama Autorka oraz Jerzy Mazurek z Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego i Instytut Studiów Iberyjskich i Iberoamerykańskich UW, który reprezentował wydawcę publikacji. Spotkanie poprowadził jak zawsze Piotr Maroński z Biblioteki Naukowej Muzeum Niepodległości.

21 lutego: Muzeum Niepodległości odwiedzili goście, którzy podczas tegorocznego finału WOŚP wylicytowali zwiedzanie Muzeum

Niepodległości z Elżbietą Lanc, Członkiem Zarządu Województwa Mazowieckiego. Poza tym spotkali się z Beatą Michalec, Zastępcą Dyrektora Muzeum Niepodległości, a następnie wzięli udział w oprowadzaniu po wszystkich wystawach Muzeum z kustoszem Jackiem Konikiem.

22 lutego: W Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku odbyły się dwa spotkania edukacyjno-historyczne w ramach projektu „Przekazywanie pamięci. Prezentacja książki Wandy Kiedrzyńskiej pt. *Ravensbrück – kobiecy obóz koncentracyjny*” z udziałem uczniów szkół ponadpodstawowych. Muzeum Niepodległości reprezentowali: Joanna Gierczyńska i Robert Hasselbusch.

22 lutego: W Akademickim Liceum Ogólnokształcącym w Warszawie odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej im. SSG Michaela Ollisa – patrona klas mundurowych Oddziałów Przygotowania Wojskowego ALO. Muzeum Niepodległości w Warszawie reprezentował kierownik X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, Jarosław Jaskólski. Było to wzruszające wydarzenie, które upamiętniło bohaterskiego żołnierza.

22 lutego: Pracownicy Muzeum Niepodległości, w ramach wizyty studyjnej, odwiedzili Muzeum Katyńskie. Spotkanie poprowadził kierownik Muzeum Sebastian Karwat, który oprowadził uczestników po wystawie stałej i opowiedział o specyfice pracy w Muzeum.

27 lutego: W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie odbył się wernisaż wystawy pokonkursowej dotyczącej projektu plakatu upamiętniającego Bitwę Warszawską 1920 roku. Wydarzenie swoją obecnością uświetnili laureaci Konkursu – Bartłomiej Gerłowski (I miejsce) oraz Jakub Gajewski (II miejsce). W wernisażu wzięli również udział: Zastępca Burmistrza Miasta i Gminy Radzymin Krzysztof Dobrzyniecki; Radny Powiatu Wołomińskiego Cezary Wnuk; Radna Rady Miejskiej w Radzyminie Małgorzata Puzio-Miękus; Członkowie Towarzystwa Przyjaciół Radzymina na czele z Prezesem Janem Wnukiem; Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 1 im. ppłk. pil. Mariana Pisarka – Elżbieta Jeleń; uczniowie klasy 6b oraz 7c ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Radzyminie im. księżnej Eleonory Czartoryskiej wraz z opiekunami – Izabelą Fronczak, Katarzyną Czubą i Dorotą Wagner; dziennikarka Polskiego Radia Anna Depczyńska. Partnerem konkursu była Gmina Radzymin.

28 lutego: W Czytelni Naukowej nr 1 im. Janiny Englert Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Targówek m.st. Warszawy odbyło się

spotkanie autorskie dr Beaty Michalec, Zastępcy Dyrektora ds. Programowych Muzeum Niepodległości. Licznie zgromadzonej publiczności zaprezentowana została najnowsza publikacja autorki pt. *Przy Radzywińskiej Szosie. Kościół Chrystusa Króla jako wotum wdzięczności za zwycięską Bitwę Warszawską 1920 roku. Pierwszy proboszcz ks. Jan Gołędzinowski*.

28 lutego: Podczas Salonu Dobrej Książki w Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej została zaprezentowana publikacja *Rodzina Skonieckich i ruch komunistyczny w Legionowie* z udziałem autora dr. hab. Jacka Szczepańskiego. Jego wieloletnie badania naukowe pozwoliły zgłębić historię rodziny Skonieckich – legionowskich działaczy komunistycznych, ich niezwykle życie i wkład w historię Polski. W trakcie dyskusji wysłuchano również recenzenta książki, prof. Adama Czesława Dobrońskiego.

29 lutego: W Katedrze Polowej przy ul. Długiej w Warszawie odbyła się prezentacja albumu *Klejnoty duszpasterstwa wojskowego w zbiorach klasztoru jasnogórskiego, Ordynariatu Polowego i Muzeum Katyńskiego*, w której wziął udział kierownik Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku Adam Baćłowski.

Marzec 2024

1 marca: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbył się finał wystawy „Węgiel to bogactwo”. Wystawa ta była wyjątkowym spojrzeniem na historię górników jako kluczowej grupy społecznej w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, która odgrywała istotną rolę w rozwoju gospodarczym kraju.

1 marca: W Muzeum Regionalnym w Krasnymstawie odbył się wernisaż naszej wystawy „Marian Kratochwil (1906–1997) – Kresy w sercu i na emigracji”. Muzeum Niepodległości reprezentowali: wicedyrektor Tomasz Jagodziński oraz dr Krzysztof Bąkała – kurator wystawy. Wydarzenie zaszczylił swoją obecnością także Prezes Fundacji Willa Polonia dr Jan Sęk – przewodniczący Rady Muzeum Niepodległości, który był pomysłodawcą ekspozycji.

1 marca: Pracownicy Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie wzięli udział w uroczystości patriotycznej z okazji Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”. Pierwszym

punktem obchodów było uroczyste złożenie wieńców i zapalenie zniczy na Cmentarzu Poległych w Radzyminie. Następnie w Branżowej Szkole I Stopnia im. kpt. Stefana Pogonowskiego w Radzyminie odbyła się prezentacja obrazu Bogdana Barczyka pt. *Żołnierze Wyklęci i Niepokonani*. Prezentację wieńczyła część artystyczna w wykonaniu młodzieży należącej do Międzyszkolnego Klubu Historycznego im. Armii Krajowej Ziemi Radzywińskiej.

2 marca: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyła się konferencja pt. „Należna pamięć – nie zemsta” z okazji 80. rocznicy zagłady Huty Pieniackiej, współorganizowana ze Stowarzyszeniem Instytut Pamięci i Dziedzictwa Kresowego. Wydarzeniu towarzyszyła wystawa planszowa pt. „Diecezja Ukrzyżowana. Martyrologium diecezji łuckiej w czasie ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów w latach 1939–1945”.

4 marca: W Domu Kultury Zacisze wykład pt. *Prawa wyborcze kobiet* wygłosiła dr Beata Michalec, Zastępca Dyrektora ds. Programowych Muzeum Niepodległości. Słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku Zacisze wysłuchali prelekcji o długiej i skomplikowanej historii walki kobiet o prawo głosu, a także o wpływie tejże walki na kształtowanie się współczesnej demokracji.

4 marca: W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie obradowało jury konkursu „Wystawa stała Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku widziana oczami ucznia”, który został przeprowadzony wśród uczniów klas trzecich Szkoły Podstawowej nr 1 im. ppłk. pil. Mariana Pisarka w Radzyminie.

5 marca: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbył się finał wystawy „Sławę nam znaczone stworzyć...” prezentującej zbiory Muzeum Niepodległości związane z odrodzeniem Polski w 20-leciu międzywojennym. Ekspozycja została przygotowana w ramach tematu badawczego „Pokolenia Polski Niepodległej” sfinansowanego przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. W imieniu Dyrekcji Muzeum Niepodległości gości powitała Justyna Wyszyńska – kierownik Działu Promocji i Marketingu. O idei wystawy opowiedzieli kuratorzy: dr Izabela Mościcka oraz dr Krzysztof Bąkała. Swoją obecnością zaszczylił nas m.in. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Lech Parell oraz uczniowie z Zespołu Szkół Gastronomicznych im. prof. Eugeniusza Pijanowskiego wraz z wychowawczynią Moniką Stępień.

5 marca: Akademię Seniora Muzeum Niepodległości odwiedzili: Jadwiga Zakrzewska, przewodnicząca Komisji Kultury i Dziedzictwa Sejmiku Województwa Mazowieckiego, wraz z grupą seniorów z Nowodworskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Rewelacyjny wykład pt. *Blaski i cienie życia satyryka* wygłosił Jacek Fedorowicz, a następnie seniorzy zwiedzili wystawy stałe i czasowe.

5 marca: W Szkole Podstawowej nr 398 przy ul. Rembrandta na warszawskim Targówku wykład pt. *Stefan Starzyński – gospodarz stolicy w latach 1934–1939* wygłosiła dr Beata Michalec, Zastępca Dyrektora ds. Programowych Muzeum Niepodległości. Uczniowie wysłuchali prelekcji na temat osiągnięć prezydenta i jego wspaniałej postawy wobec spraw Warszawy i jej mieszkańców.

6 marca: Na zaproszenie pomysłodawczyni projektu red. Moniki Michalak (TVP Warszawa), kierownik Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej Jarosław Jaskólski, miał zaszczyt uczestniczyć w pokazie filmu o Aleksandrze Sochaczewskim, który odbył się w Domu Powstańców Warszawskich, przy ul. Nowolipie 22. Wydarzenie to było częścią projektu „Pożegnanie Europy #MalowanyPamiętnik”, w który byli zaangażowani pracownicy Muzeum Niepodległości: Małgorzata Karolina Piekarska, Michał Cieślak oraz Jarosław Jaskólski. Kierownik Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej wspólnie z red. Michalak miał okazję poprowadzić to niezwykle spotkanie przed tak wyjątkowym audytorium, jakim byli Powstańcy Warszawscy.

6 marca: Uczniowie klasy 8 z Prywatnej Szkoły Podstawowej nr 98 „Didasko” wysłuchali prelekcji edukacyjno-historycznej *Warszawa w książce „Kamienie na szaniec”* Piotra Piegata w Mauzoleum Walki i Męczeństwa. Następnie uczestnicy spotkania oprowadzeni zostali po zachowanych w nienaruszonym stanie wnętrzach dawnego aresztu w siedzibie gestapo, dokąd w marcu roku 1943 niemieccy okupanci trzykrotnie przywozili na przesłuchania, połączone z torturami, Jana Bytnara „Rudego”.

7 marca: W Żydowskim Instytucie Historycznym odbyło się spotkanie poświęcone 80. rocznicy odkrycia bunkru „Kryśka” z udziałem dr hab. Katarzyny Person – redaktor pełnej edycji Archiwum Ringelbluma, wicedyrektor Muzeum Getta Warszawskiego, Joanny Gierczyńskiej – kierownik Muzeum Więzienia Pawiak oraz prof. Andrzeja Żbikowskiego – kierownika Działu Naukowego ŻIH.

7 marca: Gościliśmy w Muzeum Więzienia Pawiak grupę młodzieży ze Szkoły Podstawowej nr 42 im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w Warszawie. Uczniowie wraz z opiekunami mieli wyjątkową okazję spotkać się z dr Beatą Michalec – Zastępcą Dyrektora ds. Programowych Muzeum Niepodległości, autorką dwóch wystaw prezentowanych na terenie Muzeum Więzienia Pawiak: „Warszawscy samorządowcy na Pawiaku” oraz „Chciałem, by Warszawa była wielka”. Autorka przybliżyła młodzieży sylwetki bohaterów i tło historyczne obu ekspozycji. Dodatkową niespodzianką było przekazanie uczestnikom spotkania katalogu wystawy *Warszawscy samorządowcy na Pawiaku*. Spotkanie poprowadziła kustosz Joanna Gierczyńska, kierownik Muzeum Więzienia Pawiak, która oprowadziła gości po ekspozycji stałej Muzeum, przybliżając historię największego więzienia politycznego na terenie okupowanej Polski.

7 marca: W siedzibie Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego odbyła się konferencja naukowa pt. „Marszałek Maciej Rataj – chłop, ludowiec, patriota, Mazowszanin. Konferencja naukowa zorganizowana w 140. rocznicę urodzin” połączona z otwarciem wystawy poświęconej Maciejowi Ratajowi. Partnerem wydarzenia był Samorząd Województwa Mazowieckiego, zaś organizatorami wydarzenia byli: Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie, wydawnictwo Green Light Media, Muzeum Niepodległości w Warszawie, Instytut Polityczny im. Macieja Rataja, Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne, „Zielony Sztandar”.

8 marca: W Międzynarodowy Dzień Kobiet w Domu Kultury Świt w Dzielnicy Targówek m.st. Warszawy publiczność wysłuchała prelekcji dr Beata Michalec, Zastępcy Dyrektora ds. Programowych Muzeum Niepodległości oraz uczestniczyła w wernisażu wystawy „Entuzjastki, siłaczki, bojowniczk. Kobiety Mazowsza 1863–1918” i pokazie filmu pod tym samym tytułem.

12 marca: Gościliśmy w Muzeum Więzienia Pawiak grupę seniorów z dzielnicy Targówek. Nasi goście mieli okazję zapoznać się z wystawą plenerową „Warszawscy samorządowcy na Pawiaku”, po której zostali oprowadzeni przez dr. Grzegorza Wodzińskiego. Podczas spotkania przybliżono sylwetki bohaterów i tło historyczne ekspozycji. Następnie już we wnętrzu Muzeum została zaprezentowana wystawa stała. Dodatkową niespodzianką było przekazanie uczestnikom katalogu wystawy *Warszawscy samorządowcy na Pawiaku*.

13 marca: W Muzeum Niepodległości odbył się wernisażu wystawy „VIVA LA POLONIA!” upamiętniającej Włochów, którzy podczas Powstania Styczniowego byli więźniami Cytadeli Warszawskiej. Ich losy stanowią przykład braterstwa Włochów i Polaków w walce o niepodległość. Gości powitała Beata Michalec, Zastępca Dyrektora Muzeum Niepodległości. Głos zabrał także Karol Paollicelli, Koordynator ds. Promocji w Towarzystwie Dante Alighieri. Uroczystość prowadziła Justyna Wyszynska, Kierownik Działu Promocji i Marketingu Muzeum Niepodległości. Gościliśmy między innymi II Sekretarza Ambasady i Szefa Biura Ekonomiczno-Handlowego Ambasady Republiki Włoch Germana Carboniego, Prezesa Warszawskiego Towarzystwa Dante Alighieri Karola Paolicellego, Dziekana Prawa i Administracji Akademii Sztuki Wojennej Marzenę Toumi, Radnego Warszawy Piotra Żbikowskiego, Dyrektora Żydowskiego Instytutu Historycznego Monikę Krawczyk oraz Jednostkę Strzelecką 1863 im. płk. Francesco Nullo. Współorganizatorem wystawy było Società Dante Alighieri – Comitato di Varsavia.

14 marca: W Muzeum Niepodległości odbyło się spotkanie z cyklu Salon Dobrej Książki, na którym przedstawiono publikację *Uczony, polityk, Podlasiak – księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Adamowi Czesławowi Dobrońskiemu na osiemdziesiąte urodziny*. W spotkaniu wzięli udział sam Jubilat oraz prof. Ludwik Malinowski i Bartłomiej Sokołowski z Działu Historii i Badań Naukowych. Głos zabrał również Tadeusz Skoczek, Dyrektor Muzeum Niepodległości, oraz Janusz Gmitruk, Dyrektor Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego. Nie zabrakło także pytań i refleksji zaproszonych Gości. Spotkanie poprowadził jak zawsze Piotr Maroński z Biblioteki Naukowej Muzeum Niepodległości.

15 marca: W Muzeum KL Płaszow została otwarta plenerowa wystawa stała pt. „Miejsce po, miejsce bez”. Muzeum Niepodległości reprezentowała kustosz Joanna Gierczyńska, kierownik Muzeum Więzienia Pawiak.

15 marca: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyła się Wszechnica Kościuszkowska. Spotkanie było poświęcone publikacji *Niedokończony romans* – wierszom, które profesor Marian Marek Drozdowski pisał na przestrzeni kilkadziesiąt lat. Prezentacji towarzyszyła ilustracja muzyczna w wykonaniu Aliny Małachowskiej. Współorganizatorem wydarzenia była Polska Fundacja Kościuszkowska.

15 marca: W Strażnicy OSP w Bodzanowie wręczono po raz piątą Nagrody im. Władysława Orkana. Nagroda nawiązuje do ideałów i etosu swojego Patrona, współtwórcy regionalizmu polskiego, wybitnego pisarza polskiego nurtu wiejskiego, który w swych dziełach brał w obronę ludzi biednych, poniżonych, wyzyskiwanych, pokrzywdzonych przez los i dążących do zrównania warunków życia wsi i miasta. Współorganizatorami wydarzenia byli Fundacja Orkana oraz Urząd Miasta i Gminy Bodzanów. Kapituła Nagrody Orkana, której przewodniczącą była Izabela Stelmańska – prezes Mazowieckiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, przyznała Nagrody za całokształt pracy zawodowej i społecznej Kamili Lićwinko oraz Olgierdowi Łukaszewiczowi. Wyróżnieni zostali również: ks. Stanisław Adamczyk i Chłopięcy Chór Pueri Cantores Sancti Nicolai, Mażoretki MCK Diament w Płońsku, Zespół Ludowy „Dąbko-wiaczy”, Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury im. Michała Elwiro Andriollego w Otwocku, LKS Huragan Bodzanów, Miasto i Gmina Bodzanów, Anna Gątowska, Mateusz Ratyński, Urszula Caban i Koło Gospodyń Wiejskich w Wyszogrodzie, Wioletta i Stanisław Gołębiowscy, Zdzisław Leszczyński. Dodatkowo miłą niespodzianką podczas wydarzenia było odznaczenie Olgierda Łukaszewicza – przez Samorząd Województwa Mazowieckiego – Medalem Pamiątkowym Pro Mazovia.

17 marca: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyły się kolejne zajęcia z cyklu „Rodzinna Niedziela w Muzeum Niepodległości”. Podczas spotkania „Rycerska przygoda” uczestnicy dowiedzieli się, jak powinien zachowywać się i wyglądać rycerz, a także wzięli udział w ceremonii pasowania na rycerza i w turnieju rycerskim. Zajęcia poprowadziła edukatorka Magda Bilińska.

18 marca: W Galerii W-Z otwarto wystawę „Aleksander Sochaczewski (1843–1923). Kronikarz syberyjskiej katorgi”.

18 marca: W Muzeum Więzienia Pawiak odbyło się wyjątkowe spotkanie poświęcone Andzie Kitschmann, kompozytorce, aktorce, śpiewaczce, kobiecie, która wyprzedzała swoje czasy. Sylwetkę tej niezwykle utalentowanej artystki przedstawiła wybitna aktorka Teatru Polskiego Ewa Makomaska w monodramie wypełnionym niepublikowanymi dotąd wspomnieniami o pierwszej polskiej dyrygentce oraz w koncercie wypełnionym najbardziej znanymi i popularnymi utworami z ogromnego dorobku Andy Kitschmann. Anda

Kitschmann zaczynała tworzyć na początku XX wieku. To ona położyła podwaliny pod gatunek sztuki estradowej, który w okresie 20-lecia międzywojennego osiągnął mistrzostwo formy. W latach 30. kooperowała ze stołecznymi kabaretami, pisząc np. z Julianem Tuwimem dla Miry Zimińskiej. Kierowała działem muzycznym dziecięcej sceny Instytutu Reduty – Teatrem Płomyka. Po wojnie była dyrektorem muzycznym pierwszego powojennego kabaretu Siedem Kotów. Miejsce spotkania z twórczością Andy Kitschmann nie jest przypadkowe, gdyż 18 marca 1941 roku, w związku ze sprawą Igo Syma, artystka została aresztowana i trafiła do więzienia politycznego przy ul. Dzielnej. Wybrane utwory Andy Kitschmann, w interpretacji Ewy Makomaskiej, dostarczyły publiczności wielu wzruszeń, ale również uśmiechu wywołanego zabawnymi, żartobliwymi tekstami piosenek. Spotkaniu towarzyszyła prelekcja edukacyjna Kingi Biedrzyckiej z Muzeum Więzienia Pawiak, która przybliżyła losy artystów w trakcie II wojny światowej.

19 marca: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbył się wernisaż wystawy „Jarka Janowskiego PS Partyzantka Satyryczna”. Artysta zachwycił gości swoimi satyrycznymi rysunkami i rozśmieszył swoimi dowcipami. Nie zabrakło również muzyki – Jarek Jankowski zaprezentował swoje piosenki, dodając jeszcze większą dawkę pozytywnej energii do wydarzenia.

19 marca: W spotkaniu z nowego cyklu Salon Dobrej Prasy im. Walerego Pisarka w Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej wzięła udział Ewa Kielak-Ciemieniewska, redaktor naczelna Warszawskiego Miesięcznika Ilustrowanego „Stolica”, która opowiedziała o historii i planach na przyszłość magazynu od lat współpracującego z Muzeum Niepodległości. Podczas spotkania, prowadzonego przez Dominikę Zysk i Piotra Marońskiego uczestnicy mieli okazję przejrzeć unikatowe numery „Stolicy”, które są częścią zbiorów Biblioteki MN. Pierwszy numer „Stolicy” ukazał się już w 1946 roku, a po przerwie wydawanie pisma zostało wznowione w 2006 roku z inicjatywy pani redaktor. To było niezwykle spotkanie, pełne inspirowanych historii i ciekawych anegdot związanych z kulisami wydawania tego renomowanego czasopisma.

17 marca: W Mazowieckim Parku Krajobrazowym wyruszył Rodzinny Bieg Pamięci Wincentego Witosa Premiera RP. Impreza ta wpisuje się w obchody 150. rocznicy jego urodzin oraz ustanowiony

z tej okazji przez Sejm Rok Witos. Ideą biegu jest promowanie dostępnego dla wszystkich zdrowego stylu życia oraz przypomnienie postaci legendarnego premiera, który stał na czele rządu w chwili najcięższej próby dla odradzającego się kraju i jego obywateli, jaką była wojna polsko-bolszewicka 1920 roku. Muzeum Niepodległości ufundowało uczestnikom biegu nagrody książkowe, zaprezentowano także wystawę „Wincenty Witos. Oko w oko z legendą”.

20 marca: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyło się ostatnie już w tej kadencji posiedzenie Rady Muzeum Niepodległości. Podczas spotkania, w imieniu Marszałka Województwa Mazowieckiego, dr Tadeusz Skoczek, Dyrektor Muzeum Niepodległości wręczył medale i dyplomy Pro Masovia za wybitne zasługi oraz całokształt działalności na rzecz województwa mazowieckiego przechodzącym na emeryturę pracownikom Muzeum Niepodległości – Andrzejowi Koteckiemu i Bogdanowi Sieradzkiemu oraz artyście Markowi Rawskiemu.

22 marca: Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 53 z Oddziałami Dwujęzycznymi w Białymstoku wzięli udział w prelekcji zatytułowanej *Akcja pod Arsenalem – przebieg i sylwetki uczestników*, którą w Mauzoleum Walki i Męczeństwa wygłosił kustosz Robert Hasselbusch. Podczas oprowadzania po wnętrzach dawnego aresztu gestapo uczestnicy spotkania poznali dzieje tego miejsca i więzionych w nim osób.

22 marca: W Muzeum Niepodległości odbyła się sesja muzealna „Dziedzictwo Markowej – fenomen polskiej kultury solidarności” zorganizowana we współpracy z Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej. W pierwszym panelu wysłuchano wystąpień: Marii Ryznar-Fołty – przewodniczącej Rady Gminy Markowa i prezesa Towarzystwa Przyjaciół Wsi Markowa; Marka Kochmańskiego – pedagoga, emerytowanego dyrektora Szkoły Podstawowej im. Błogosławionej Rodziny Ulmów w Markowej oraz Michała Mikołajczaka – pedagoga muzealnego, pracownika Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej. W drugiej części głos zabrały osoby zaangażowane w odkrywanie i promocję dziedzictwa Markowej: dr Leopold Zgoda – krakowski filozof, emerytowany wykładowca Akademii Ekonomicznej, współtwórca Karty Solidarności; Mateusz Środoń – artysta malarz, twórca Tryptyku

– Ikony Rodziny Ulmów oraz Waldemar Rataj – dyrektor Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej. Spotkanie poprowadził dziennikarz, publicysta Muzeum Polaków Ratujących Żydów Roman Graczyk.

Wydarzeniu towarzyszyła prezentacja broszury prof. Mariana Marka Drozdowskiego *Dzieje Żydów w badaniach autora od czasów króla Stanisława Augusta Poniatowskiego do czasów papieża Jana Pawła II*. Autor opowiedział o swoich zainteresowaniach badawczych, odpowiedział również na pytania i wręczył książki z autografem licznie zgromadzonym gościom. Wysłuchano także pięknego śpiewu Heleny Szpytmy – markowianki, śpiewaczki ludowej, kustosa dziedzictwa muzyki tradycyjnej wsi Markowa, krewnej bł. Ulmów.

24 marca: Delegacja pracowników Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie uczestniczyła w uroczystościach na Cmentarzu Poległych w Radzyminie, gdzie został odsłonięty kod QR na grobie płk. Mieczysława Chojnackiego, ps. „Młodzik”, żołnierza AK Obwodu „Rajski Ptak”. Uroczystość była jedną z wielu inicjatyw Klubu AK Ziemi Radzymińskiej, związanych z 100. rocznicą urodzin płk. Chojnackiego oraz rokiem 2024, który uchwałą Rady Miejskiej w Radzyminie został ogłoszony „Rokiem Młodzika”.

25 marca: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów miała miejsce konferencja prasowa poświęcona najważniejszym nadchodzącym wydarzeniom w Muzeum Niepodległości. Gości przywitał dr Tadeusz Skoczek, Dyrektor Muzeum Niepodległości. O wystawie „My Europejanie. Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej” opowiedział jej autor, dr Jan Sęk. Kolejną wystawę, „Andrzej Will (1914–1992). 110. rocznica urodzin artysty”, przedstawiła jej kuratorka, Natalia Roszkowska. Natomiast o konferencji naukowej „Tadeusz Kościuszko w panoramie dziejów. 230 rocznica Insurekcji Kościuszkowskiej” opowiedział opiekun konferencji, dr Jacek Konik.

25 marca: Odbyło się kolejne spotkanie w ramach projektu edukacyjno-historycznego „Przekazywanie pamięci. Prezentacja książki Wandy Kiedrzyńskiej *Ravensbrück – kobiety obóz koncentracyjny*”. Tym razem pracowników Muzeum Niepodległości gościł Młodzieżowy Dom Kultury w Pruszkowie.

26 marca: W Muzeum Niepodległości odbył się wernisaż wystawy „My Europejanie. Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej”, której celem było uczczenie 455. rocznicy uchwalenia Unii Lubelskiej

i 20. rocznicy wstąpienia przez Polskę do Unii Europejskiej. Licznie zebranych gości przywitał dr Tadeusz Skoczek, Dyrektor Muzeum Niepodległości. O wystawie opowiedział jej autor, dr Jan Sęk, z którego zbiorów pochodzą prezentowane na ekspozycji cenne obiekty. Są to między innymi: miniatura – kopia rzeźby pomnika Unii Lubelskiej, miedzioryt – portret króla Zygmunta Augusta, portret patrona Lublina – św. Antoniego, portret papieża Jana Pawła II oraz cykl ośmiu rzeźb z brązu *Sybilie Europejskiej Solidarności*. Kuratorem wystawy z ramienia Muzeum jest Lech Marchlewski, kierownik Działu Edukacji. Po wernisażu odbyło się spotkanie wielkanocne. Współorganizatorem wystawy jest Fundacja Willa Polonia. Wydarzenie objęte jest patronatem honorowym Marszałka Województwa Mazowieckiego Adama Struzika oraz Prezydenta Lublina Krzysztofa Żuka.

26 marca: W 1943 roku około godziny 17.30 w pobliżu warszawskiego Arsenалу, u zbiegu ulic Długiej i Bielańskiej, rozpoczęła się akcja pod kryptonimem „Meksyk II”, znana dziś jako Akcja pod Arsenalem, w wyniku której członkowie Grup Szturmowych Szarych Szeregów, pod dowództwem Stanisława Broniewskiego „Orszy”, uwolnili z rąk gestapo Jana Bytnara „Rudego” i dwudziestu innych więźniów przewożonych po przesłuchaniach w siedzibie gestapo w alei Szucha na Pawiak. W hołdzie wszystkim uczestnikom akcji oraz ofiarom II wojny światowej zespół Muzeum Więzienia Pawiak i Mauzoleum Walki i Męczeństwa zapalił symboliczny znicz pod pomnikiem Drzewa Pawiackiego oraz pod tablicą memoratywną na gmachu Ministerstwa Edukacji Narodowej w alei Szucha 25.

26 marca: Pod pomnikiem upamiętniającym 81. rocznicę Akcji pod Arsenalem odbyły się obchody rocznicowe, które zgromadziły między innymi warszawiaków, harcerzy, żołnierzy oraz przedstawicieli instytucji kultury i władz państwowych. Miały miejsce okolicznościowe przemówienia oraz wysłuchano Apelu Pamięci poświęconego uczestnikom Akcji pod Arsenalem. Pod pomnikiem zostały złożone kwiaty oraz zapalono znicze. W imieniu dyrekcji i pracowników Muzeum Niepodległości hołd bohaterom oddali kierownik Muzeum Więzienia Pawiak Joanna Gierczyńska oraz kustosz Robert Hasselbusch z Mauzoleum Walki i Męczeństwa.

26 marca: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej zaprezentowano wystawę zatytułowaną „Wielkanoc na pocztówkach i okładkach archiwalnych pism ze zbiorów kolekcjonera Mariana

Sołobodowskiego”. Z okazji zbliżających się Świąt Wielkanocnych zorganizowano wyjątkową ekspozycję, która zaprasza zwiedzających do odkrywania tradycji i historii związanych z Wielkanocą oraz podziwiania niezwykłych pocztówek i czasopism ze zbiorów cenionego kolekcjonera Mariana Sołobodowskiego.

27 marca: W Muzeum Więzienia Pawiak odbyło się spotkanie świąteczne z udziałem kombatantów i członków ich rodzin. Uczestniczyli w nim byli więźniowie Pawiaka oraz obozów koncentracyjnych. Spotkaniu towarzyszyły ciekawe dyskusje na tematy historyczne i wzruszające wspomnienia z czasu II wojny światowej, jak również troska o przekazanie spuścizny młodemu pokoleniu.

27 marca: Miał miejsce spacer historyczny „Śladami Akcji pod Arsenalem”, podczas którego przewodnik warszawski Arkadiusz Żołnierczyk przybliżył uczestnikom szczegóły operacji o kryptonimie „Meksyk II” oraz pokazał miejsca, w których rozgrywały się wydarzenia sprzed 81 lat.

Dorota Panowek